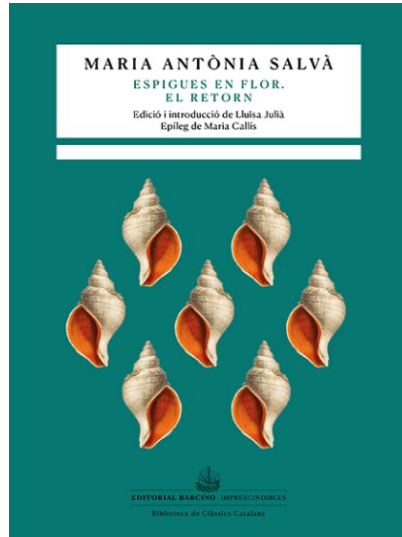

Mirar les coses petites

Autoria: Maria Antònia Salvà
 Títol: *Espigues en flor. El retorn*
 Edició i introducció de Lluïsa Julià
 Epíleg de Maria Callís
 Editorial: Barcino, Barcelona, 2025
 401 pàgines

Després d’haver estat maltractada pel cànon per “haver nascut dona, en un món rural i a Mallorca” (Abrams, 1996), Barcino recupera i “re-visa” la poesia de l’autora llucmajorera Maria Antònia Salvà a través dels dos llibres que, segons Lluïsa Julià –experta en Salvà i curadora del volum–, són l’expressió àlgida de la seva poesia. *Espigues en flor* (1926) és un volum variat de registres i temes que fluctua entre valors noucentistes, de l’Escola Mallorquina i postsymbolistes. A *El retorn* (1934) una Salvà de seixanta-cinc anys disposa un “esbart dispers” de records i d’elements naturals que conformen el paradís perdut –però recuperable a través de la paraula– de la seva infància, alhora que es prepara per assumir la mort de manera serena.

El que més crida l’atenció de la poesia de Salvà és la mirada transcendental vers les coses ínfimes, amarada d’un sentit franciscà de la vida que, com apunta Maria Callís a l’epíleg –essencial, imprescindible, com la col·lecció de Barcino–, coincideix amb els nous discursos que desplacen el focus de l’èsser humà per atendre les altres formes de vida del planeta. Salvà –i així ho diu Josep Carner al pròleg d’*Espigues en flor*– és

capaç de trobar “l’infinít en una volva d’escardot, l’absolut en una guspira de llum” o d’intuir la presència dels difunts en el simple estremiment d’una branca, com a “Quietud”. En el retrat de cada flor, de cada bestiola, s’hi amaga la voluntat de captar la Bellesa en majúscula, aquella bellesa “fugissera”, “misteriosa”, “aprehensible” –fent servir paraules de Julià– que només saben identificar alguns poetes. “I ¿què en resta a la vida / si no el neguit de sentir-la passar?”.

Paral·lelament, fonent-se amb la natura, Salvà suggereix –sense exposar-se– què és habitar el món com a dona, una tasca per a la qual té poques referents. Així, en el desig de veure lliures les oronelles (“No les volia en gàbia, / sinó a lloure, / a son niu, / però amb tota llibertat”), per exemple, podem intuir-hi l’anhel de desfer-se del constrenyiment social a què estava sotmesa i que reprovava que descartés els dos únics destins que, com a dona, li eren reservats –matrimoni i vida monàstica– i optés per la poesia.

En la seva solitud, “estranya fins dins la família, [...] incompresa de les poques amigues” que té (Salvà citada per Julià, 1996), la pairalia de la Llapassa es torna, a banda d’espai físic sotmès al pas del temps, un escenari mític al qual accedir a través de la memòria (“per trobar-te, oh benaurança!, / en tenc prou de cloure els ulls”) i de la poesia (“Arrecer de poesia [...] / qui et cercàs no et trobaria”). Refugi de contemplació: “I aquí jo, fins a la mort, / vendré a cercar-hi bellesa, / baix del sol de ma infantesa, / dins l’aire pur del record”.

El cant, però, no només li permet preservar els paisatge d’infància, sinó també vèncer els límits temporals i traçar lligams amb la tradició i els ancestres –a través de la cançó popular i de la rondalla, per exemple, o de poemes com “Els captius (1665)”, “El poema de l’Allapassa” o “La humil tradició”– i, simultàniament, amb les generacions futures (“A les donzelles de l’any dos mil”). Aquesta permeabilitat és possible perquè, com destaca Callís, el temps des del qual ens parla és el de les formes de vida rurals antigues, més poroses al flux de la vida i la mort. Fidel a aquesta manera d’entendre el món, Salvà se sent una baula d’una cadena molt més extensa, un punt d’unió entre el passat (“Avantpassats remots que m’ignoràreu / i reviviu en mi”) i l’avenir (“Oh vosaltres, pressentides flors d’amor i gentilesa / que viureu quan mon passatge s’haurà fet

esborradís”). “Per tot s’escampa la poesia”, “exquisida companyia / d’exquisida solitud”, temporalment i espacialment.

Referències

Abrams, D. Sam (1996). «A la recerca de Maria Antònia Salvà», dins Lluïsa Julià (ed.), *Lectures de Maria Antònia Salvà*. Barcelona: Publicacions de l’Abadia de Montserrat, pàgs. 15-21.

Julià, Lluïsa (1996). «Josep Carner en l’itinerari poètic de Maria Antònia Salvà», dins Lluïsa Julià (ed.), *Lectures de Maria Antònia Salvà*. Barcelona: Publicacions de l’Abadia de Montserrat, pàgs. 76-98.

Georgina Torra Guixeras